PWYLLGOR CABINET CYNGOR RHONDDA CYNON TAF
PWYLLGOR TROSOLWG A CHRAFFU

Cofnodion o gyfarfod rhithwir y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu a gynhaliwyd Dydd Mercher, 17 Mawrth 2021 am 5.00 pm.

Y Cynghorwyr Bwrdeistref Sirol - Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Aelodau oedd yn bresennol:-:-

Y Cynghorydd M Adams (Cadeirydd)

Y Cynghorydd W Lewis	Y Cynghorydd J Bonetto
Y Cynghorydd P Jarman	Y Cynghorydd H Boggis
Y Cynghorydd J Brencher	Y Cynghorydd E Stephens
Y Cynghorydd L Walker	Y Cynghorydd G Caple
Y Cynghorydd M Griffiths	Y Cynghorydd A Cox
Y Cynghorydd G Hughes	Y Cynghorydd M Forey

Swyddogion oedd yn bresennol

Mr C Hanagan, Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu
Mr R Evans, Cyfarwyddwr - Materion Adnoddau Dynol
Ms M Warburton, Ymgynghorydd Adnoddau Dynol – Carfan Materion Cydraddoldeb ac Amrywioldeb

Y Cynghorwyr Bwrdeistref Sirol eraill oedd yn bresennol

Y Cynghorydd R Yeo

30 Ymddiheuriadau

Derbyniwyd ymddiheuriad gan y Cynghorydd W jones a Mr Fish - Cynrychiolydd Rhiant Lywodraethwr â hawl pleidleisio

31 Croeso a Chyflwyniadau

Croesawodd y Cadeirydd yr Aelodau i gyfarfod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu a chafodd cyflwyniadau eu gwneud gan yr Aelodau.

32 Cyfleuster Ymchwil Craffu

Rhoddodd y Cadeirydd wybod i'r Aelodau fod y cyfleuster ymchwil a chraffu ar gael yn rhan o Uned Busnes y Cyngor er mwyn helpu'r Aelodau i ymgymryd â'u cyfrifoldebau o ran craffu a'u gwaith ehangach fel Aelodau Etholedig. Fel sydd wedi'i nodi ar yr agenda, dylai unrhyw geisiadau gael eu cyflwyno trwy ebost.

33 Datganiad o Fuddiant

Yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor, doedd dim datganiadau o fuddiant ynglŷn â'r agenda ar yr adeg yma.

34 Cofnodion

PENDERFYNWYD cymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 23 Chwefror 2021 yn rhai cywir.

35 Dolenni Ymgynghori

Penderfynodd yr Aelodau gydnabod yr wybodaeth oedd wedi'i darparu trwy'r dolenni ymgynghori mewn perthynas ag ymgynghoriadau agored, ymgynghoriadau Llywodraeth Cymru a'r materion hynny y mae'r awdurdod lleol yn cynnal ymgynghoriadau ynglŷn â nhw.

Wrth ymateb i ymholiad mewn perthynas â'r dolenni ymgynghori, ynghylch a fyddai'r cyllid ar gyfer Rhaglen Cydlyniant Cymunedol yn parhau, cadarnhaodd y Rheolwr Amrywiaeth a Chynhwysiant mai Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful sy'n cynnal swydd Cydlynydd Cydlyniant Cymunedol ond cadarnhaodd y byddai ymateb i'r ymgynghoriad yn cael ei rannu â'r Pwyllgor yn y man.

36 Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol 2019/20

Rhoddodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu amlinelliad o'r cyfle cyn y cam craffu a ddarparwyd i Aelodau mewn perthynas â'r adroddiad monitro cydraddoldeb blynyddol ar gyfer 2019/20, gan roi cyfle i'r Pwyllgor Craffu gyflwyno'i sylwadau i'r Cabinet yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Mawrth 2021.
Cyflwynodd y Rheolwr Amrywiaeth a Chynhwysiant adroddiad monitro cydraddoldeb blynyddol y Cyngor ar gyfer 2019/20 gan roi gwybod bod yr adroddiad yn cynnwys y cynnydd a gafodd ei wneud yn ystod y flwyddyn 2019/20 wrth gyflawni'r amcanion cydraddoldeb sydd wedi'u nodi yng Nghynllun Cydraddoldeb Strategol y Cyngor.

Tynnodd Aelod sylw at bwysigrwydd ymateb i ddigwyddiadau diweddar yn y cyfryngau, a'r angen i fynd i'r afael â diogelwch menywod mewn mannau cyhoeddus. Cafodd cynnig ei gyflwyno y dylai cyfarfod o'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, yn gweithredu yn unol â'i swyddogaeth fel Pwyllgor Materion Troseddau ac Anhrefn y Cyngor, gael ei drefnu ar frys, i drafod diogelwch a chydraddoldeb i fenywod yn y gymuned gan gynnig gwahoddiad i bartneriaid perthnasol. Pleidleisiodd y Cynghorwyr yn unfrydol o blaid y cynnig gyda'r bwriad o drefnu cyfarfod o'r Pwyllgor Materion Troseddau ac Anhrefn.

Trafododd yr Aelodau'r Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol ac roedden nhw o'r farn bod y gofynion adrodd allweddol mewn perthynas ag adrodd ynghylch monitro cyflogaeth, cydymffurfio â'r ddyletswydd gyffredinol ac ymrwymiad y Cyngor i egwyddorion cydraddoldeb ac amrywiaeth wedi cael eu cyflawni. Wrth ymateb i ymholiad ynghylch effaith Covid-19 ar materion megis troseddau casineb, rhoddodd y Rheolwr Amrywiaeth a Chydraddoldeb wybod y byddai'r adroddiad blynyddol nesaf yn adlewyrchu unrhyw effaith ar y maes yma o ganlyniad i'r pandemig. Cydnabyddodd y byddai darparu ffigurau lleol ar ôl Covid-19 yn ddefnyddiol er mwyn i'r Pwyllgor eu hadolygu.

Gofynnodd yr Aelodau am gadarnhad bod gwaith yn cael ei wneud mewn perthynas â nifer o feysydd sydd angen eu gwella o ran cydraddoldeb ac amrywiaeth. Rhoddodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth, Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu wybod bod y Gweithgor Gwasanaethau

Democrataidd: Amrywiaeth mewn Democratiaeth wedi cael ei sefydlu'n ddiweddar i gynorthwyo'r Cyngor i sicrhau amrywiaeth mewn democratiaeth cyn etholiadau llywodraeth leol 2022 ac i annog unigolion i gymryd rhan mewn gwaith Cynghorau Tref, Cymuned a'r Prif Awdurdodau. Cafodd ei nodi bod cynllun gweithredu yn cael ei ddatblygu i wella amrywiaeth y Cyngor. Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth fod hwn yn agenda sy'n datblygu'n gyflym ac sy'n cael ei flaenoriaethu gan Lywodraeth Cymru. Cyfeiriodd at bapur a oedd ar fin cael ei gyflwyno i Gyngor Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i geisio cefnogaeth drawsbleidiol ar gyfer newidiadau a fydd yn cael eu rhoi ar waith ar ôl 2022.

Rhoddodd y Rheolwr Amrywiaeth a Chynhwysiant amlinelliad o'r materion ynghylch cau'r bwlch cyflog rhwng y rhywiau a gweithdrefn adolygu cyflawniad staff y Cyngor sy'n cael ei chyflwyno fesul cam i sicrhau ei bod yn cael ei weithredu mewn modd effeithiol a bod gan bawb ddealltwriaeth o'r weithdrefn yn ogystal â'r gwaith parhaus i ddatblygu cynllun gweithredu fydd yn cefnogi rhaglen Menywod mewn Arweinyddiaeth, llinyn penodol o waith fydd yn cael ei rannu gyda'r pwyllgor maes o law.

Cododd y Pwyllgor bryder ynghylch effaith hirdymor cam-drin emosiynol gan gydnabod camau gweithredu yn yr adroddiad, sy'n nodi y byddai rhaglen i ysgolion yn cael ei datblygu yn rhan o Strategaeth Llesiant y Gyfadran Addysg. Byddai'r rhaglen yma'n codi ymwybyddiaeth o gam-drin emosiynol mewn perthynas.

Cododd y Pwyllgor faterion mewn perthynas â chasglu a dadansoddi data sy'n gysylltiedig ag achosion o fwlio mewn ysgolion; cafodd ei nodi bod canllawiau perthnasol pellach wedi'u rhannu â'r holl ysgolion er mwyn cyflawni gwaith monitro yn y maes yma. Codwyd materion mewn perthynas â'r Iaith Gymraeg a'r rhwystrau sy'n gysylltiedig â chodi ymwybyddiaeth ynghylch achlysuron gan ystyried ardal ddaearyddol y Fwrdeistref.

Yn dilyn trafodaeth ynghylch yr Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol ar gyfer 2019/20, **PENDERFYNWYD**:

1. Nodi cynnwys yr adroddiad;

2. Bydd sylwadau'r Aelodau'n cael eu cynnwys yn rhan o'r adborth fydd yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet yn ei gyfarfod ar 25 Mawrth 2021; a

3. Bydd y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, yn rhinwedd ei swyddogaeth fel Pwyllgor Trosedd ac Anrhefn y Cyngor, yn cwrdd cyn gynted ag y bo modd i drafod diogelwch menywod a'r anghydraddoldebau y maen nhw'n eu hwynebu mewn mannau cymunedol.

37 Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu ei adroddiad ar y cyd â Chyfarwyddwr y Gwasanaethau Cyfreithiola oedd yn crynhoi elfennau gwahanol Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a dderbyniodd Cydsyniad Brenhinol ar 20 Ionawr 2021.

Roedd yr adroddiad yn gofyn i'r Pwyllgor ystyried datganiad sefyllfa'r Cyngor Mewn perthynas â gofynion y Ddeddf gan roi sylw arbennig i'r camau y bydd

angen mynd i'r afael â hwy i sicrhau bod RhCT yn cydymffurfio â'r gofynion deddfwriaethol.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth y bydd sawl elfen yn cael eu hystyried Yn rhan o gyfarfodydd nifer o Bwyllgorau ffurfiol y cyngor megis y Pwyllgor Safonau, a fydd yn trafod Cod Ymddygiad yr Aelodau a'r rôl y bydd yr Arweinwyr Grŵp yn ei chwarae o ran ymddygiad eu haelodau a bydd y Cabinet hefyd yn trafod yr adroddiad hwn yn ei gyfarfod nesaf ym mis Mawrth 2021.

Roedd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth wedi cydnabod bod rhan fawr o'r trafodaethau hyd yma wedi canolbwyntio ar y Cydbwyllgorau Corfforedig ac ymestyn yr etholfraint i 16 ac 17 oed yn ystod etholiadau'r Senedd y flwyddyn nesaf yn ogystal â pharatoi ar gyfer ymestyn yr etholfraint i'r grŵp oedran yma mewn da bryd ar gyfer etholiadau llywodraeth leol 2022.

Roedd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth yn falch o roi gwybod bod y Cyngor eisoes wedi gwneud llawer o'r gwaith cychwynnol er mwyn hyrwyddo prosesau democrataidd ac ymgysylltu â'r cyhoedd sy'n ffurfio rhai o ystyriaethau'r Ddeddf ac a fydd yn cael eu cyflawni gan y Cyngor. Tynnodd sylw'r Aelodau at y meysydd eraill y mae'r Ddeddf yn gyfrifol am sicrhau darpariaeth ar eu cyfer, megis y pŵer cymhwysedd cyffredinol ar gyfer prif gynghorau a'r cynghorau cymuned cymwys, galluogi Gweinidogion Cymru i weithredu dulliau gweithio rhanbarthol mwy cydlynol ledled Cymru, perfformiad mwy ffurfiol a threfniadau llywodraethu wedi'u seilio ar adolygiadau hunanasesu a chyfoedion. Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth fod y cynigion i sicrhau bod rôl craffu o fewn prif gyngor yn fwy effeithiol gan gryfhau'r trefniadau craffu'n berthnasol iawn i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu. Mae hyn oherwydd bod y Pwyllgor yn cyflwyno cyfleoedd i graffu a thrafod penderfyniadau allweddol cyn i'r Cabinet benderfynu ar y materion hynny. Nodwyd bod hyn yn faes y mae'r Pwyllgor Craffu eisoes yn ei gyflawni fel mater o arfer da.

Roedd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth wedi cydnabod meysydd allweddol eraill o ddiddordeb y bydd angen i'r pwyllgor yma'u trafod yn y dyfodol, megis diwygio cyfranogiad y cyhoedd a'r penderfyniad a fydd yn galluogi'r Aelodau i fynychu cyfarfodydd rhithwir. Esboniodd y bydd modd i'r Cyngor ddarlledu'i gyfarfodydd cyn bo hir ar ôl cyflwyno cyfleuster gweddarlledu sy'n cael ei ddarparu gan Public I. Bydd y cyfleuster yn cael ei integreiddio'n llwyr â'r trefniadau rhithwir presennol. Byddan nhw hefyd yn ein galluogi ni i ddarparu dull hybrid ar gyfer cyfarfodydd gan barhau i allu darlledu'n fyw ar-lein.

O ran agenda amrywiaeth, rhoddodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth wybod bod Yna newidiadau i'r trefniadau absenoldeb teuluol a chyfleoedd rhannu swydd ar Gyfer Aelodau'r Cabinet a Chadeiryddion y Pwyllgorau. Gwelliannau i rôl Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd i gryfhau a chefnogi rôl aelodau anweithredol a dylanwad craffu ym mhob rhan o'r Cyngor. Aeth y Cyfarwyddwr Gwasanaeth ymlaen i roi amlinelliad o'r newidiadau i drefniadau'r weithrediaeth, Rhannu gwybodaeth rhwng y rheolyddion, newidiadau i Drefniadau'r Awdurdod Tân ac Achub, newidiadau i Gomisiwn Ffiniau a sut y bydd y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn gweithredu. Rhoddodd wybod y bydd gwybodaeth bellach mewn perthynas â sut y bydd y Ddeddf yn dod i rym a pha elfennau y bydd angen eu dwyn ymlaen o Gyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Cyngor y flwyddyn yma, Etholiadau Llywodraeth Leol 2022 a thu hwnt.

I gloi, rhoddodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth wybod bod y Cyngor wedi cael ei

ofyn i gymryd rhan mewn gweithgor mewn perthynas â'r agenda cyfranogi er mwyn gallu llywio'r rheoliadau.

Yn dilyn y cyflwyniad, fe wnaeth y Cyfarwyddwr Gwasanaeth Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu ymateb i nifer o ymholiadau ynghylch y system Pleidleisio Sengl Trosglwyddadwy ar ôl 2022, rôl Cydbwyllgorau Corfforedig, diffiniad swyddi dan gyfyngiadau gwleidyddol mewn perthynas ag ymgyrchu ac ymgeisio, a statws Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd a chryfhau'r rôl statudol.

Yn unol ag ymholiad cynharach, roedd Cyfarwyddwr Adnoddau Dynol wedi ymateb i bryder a godwyd ynghylch sut mae'r Cyngor yn diogelu staff iau os nad ydyn nhw'n llwyddiannus mewn etholiad. Rhoddodd y Cyfarwyddwr wybod bod nifer o bolisïau ar waith megis polisi chwythu'r chwiban sy'n diogelu unigolion yn ogystal â cheisio cymorth gan yr undebau llafur.

Yn dilyn trafodaeth, **PENDERFYNWYD** nodi datganiad sefyllfa'r Cyngor wedi'i amlinellu yn yr adroddiad mewn perthynas â gofynion y Ddeddf.

38 Adolygiad y Cadeirydd a dod â'r cyfarfod i ben

Diolchodd y Cadeirydd i'r Aelodau am ddod ac am eu cyfraniadau yn ystod y cyfarfod. Crynhodd y pwyntiau allweddol i fod wedi codi o'r ddau adroddiad a ystyriwyd a'r argymhellion i gynnwys yr argymhelliad ychwanegol y dylid cynnull Pwyllgor Trosedd ac Anhwylder cyn gynted â phosibl.

Daeth y cyfarfod i ben am 6.20 pm

Y Cynghorydd M. Adams
Cadeirydd.